

'Sɛbhɛ wa 'paa Eblenya yoo

-Lagɔnyuma wa mia 'khiye 'wopalida, wa 'ka wa 'kvayli 'paa 'gbu wa yia 'sɛbhɛ ni cɛli. Wee 'sɛbhɛ slolua we -ain ni, *Klisi ka -amiaa 'gbu tli. We 'dɛɛ 'gbu, -a 'ni 'maslɛɛn mneni -a 'ka 'slaka -putu -sa -Lagɔ -yla. Mu gba 'yaa -ain -yla *'wususloluɛ svaa 'sɛbhɛɛ nukpla -nyuma -wa zva -Lagɔ dli -gv bhabhaa -gugbu.

-Zezuu gbɛgbɛin -Lagɔ gbaliɛ -slɛɛn -ain -yla

¹ Bha mia, -amiaa dukpasɛ -yla -Lagɔ gbaa ɔ gbuv -falɔpanyaa gbɛgbɛin. ɔ ka wa -yla gbu gba -zakpa duun, we -yɔ sɔɔ 'yli -bhlo -bhlo lu. ² -Slɛɛn, -lu weɛ bhia bhla, ɔ 'Yuu gbɛgbɛin ɔ gbaliɛ ain -yla. ɔɔ 'Yu gbɛgbɛin ɔ -laa dɔdɔ la, 'in ɔ nɛɛ ni, mɔ yia -lu weɛ 'yia. ³ Sa -Lagɔ mia, ɔ ka we -ain -slolu, 'in ɔmɔ mi 'ya 'sa. ɔ wɛlu 'tite nya ɔ kaa dɔdɔ. ɔ ka nyumaa gbonyuu -bhasa, 'in ɔ -dia 'tite -ka -Lagɔɔ lilisɔlv la.

-Lagɔɔ 'Yu 'yli ɔ -zi 'anzinya

⁴ Nu, ɔɔ Yu mia, 'kadɔ -we -Lagɔ -zɛlia ɔ, sa we -zia 'anzinyaa -nv 'wv, 'sa -bhlokpade 'ɲni -we ɔ 'yia ɔ kwɛɛ -muv -zia 'anzinyaa 'ɲni 'wv.

⁵ Lee, -Lagɔ ka -slɔ 'anzi yabhlo -yla gbaɛ:

«-In mi na 'Yu nya, ni -zɛɛn,
in ka -na Dide -zɛɛ?»

Yaayu:

«ɔ Dide na yia -zɛa, 'in ɔmɔ 'ka na 'Yu -zɛɛ?»

⁶ Da -Lagɔ tiea ɔ 'Yu tianv dɔdɔ -gv, ɔ nɛɛ:

«-Lagɔɔ 'anzi weɛ -gbli 'wlu la ɔ 'yu.»

⁷ Nu, -we -Lagɔ gbaa 'anzinyaa da, mu ni:

«-Pipɛ 'bhisa 'anzinya yia na lubho nva,

-kosuu mɔ 'bhisa we yia we nva.»

⁸ 'In -Lagɔ nɛɛ ɔ 'Yu -yla:

«-Mi -Lagɔ, -mi yia nyuma 'wlulapɪta
'yli weee -nu nya.

Sa -na pɪta nyuma 'wlu la we tiklu.

⁹ -We mia tiklu, 'mv -in 'yibhaa.

Gbɔnyuu mia, 'wɔ -na nyɛa we,
we 'dɛɛ 'gbɔ, -Lagɔ, -na -Lagɔ,
ɔ yia -bha -mi -sa ɔ -nu nya.

'In, ɔ yia -mi 'mɔna yeli -na 'bi -zɔnɔv 'nyɛnyie nya,
we 'ka -na nɔnɔnyaa -nu 'wɔzi.»

¹⁰ -Lagɔ nɛɛ 'yaɛ:

«Nyumaa -Kanyɔ, -lu weee gwedida,
-mi mia,
-mi -laa dɔdɔ la,
'in -in yia yali lɛnɔ -na sɔ nya.

¹¹ We 'dɛ weee mia,
'pɪta we yia.

'In, -mi mia,
-in mi -bha 'yli weee nya.

-Bana 'bhisa we 'dɛ weee yia gɔa,
¹² 'naa 'bhisa -na yia we glia.

Gbɔzɔnɔ -wa,
'naa 'bhisa -na yia we 'bhita.

'In -mi, -i'in 'bhiti,
-na 'yliyɔgagie 'ni bhɪlɔluda -ka.»

¹³ -Lagɔ 'ni -sɔ 'anzi yabhlo -yla gbɛ:

«Yi na lilisɔlv ladɪta,
'in in 'ka -na tɔnyuma -na bhɔ zɔ lapali.»

¹⁴ 'Anzɪnya mia, zuzunya -we nva -Lagɔɔ lubho, 'mv we 'dɛ
weee -mia. We 'ni mvɔ? Nu, 'mv -Lagɔ tiea nyuma -wa ɔ
'kaa gbɔ 'wɔsa, we 'ka wa kwali.

2

Gbuwusastie 'kadu

¹ We 'dɛɛ 'gbu, wɛli -we -a 'nua, -a zu we 'yliyɔ 'nanuu, we 'ni -muv, 'in -a bhulva 'yoo -zɔnu -gola. ² Wɛli -we -Lagɔ zua 'anzinya ɲwɛɛ, nyima ka we 'jiyibheli nu, we mi gbuzɔnu nya. Tɔlva 'ni we -bha zu, tɔlva 'ni we 'nuɲwe zu, 'in -Lagɔ yia wa -kasɩ 'wupa wa lenugbuu 'gbu.

³ We -ka 'sa -mi, 'bhie, -amia -ka -Lagɔɔ 'sasukpa gbuwusastie 'kadu yɔɩkupali ni, 'lee, sa -a 'na 'ka -kasɩnyima nya -mia? Wee gbuwusastie mia, Nyimaa -Kanyɔ gbaa we gbu tia. -Muv 'bigu, -wa 'nua wee gbu wa yia we -gu nɔ, 'in wa yia -aɩ -slolu nu, we mi gbuzɔnu nya.

⁴ -Lagɔɔ 'dɛ ka 'ya wee gbu gwelupa. Gbu 'kadɩ -yɔ gwɛdigbuu 'yli -bhlo -bhlo nya ɔ 'palia we gwelɩ, we -yɔ ɔ Zuzu 'Pɔpaa 'tutɛ 'yli -bhlo -bhlo -we ɔ dlilia ɔ dɔmagbu nya, we nya.

⁵ Nu, dɔdɔ -we mia yida, we gbu -a gbaa. -Lagɔ 'ni 'anzinya 'tite 'nyɛ we -gu. ⁶ -Lagɔwɛlu beta yabhlo nɛɛ:

«-Lagɔ, nyɔɔ nyimɛ -mi,

'in -na pupali ɔ -gu dli laa?

'In nyɔɔ nyimɛ 'yu -mi,

'in -na mnazi ɔ -yɔgbua?

⁷ -In ka ɔ 'anzinya zɔ -gali bhla -sɛɛɛ -nu nya.

-In ka ɔ 'ɲni -mnuni, -in ka -bha ɔ -zu,

⁸ 'in -in yia ɔ 'tite 'nyɛ -lu weee -gu.»

-Lagɔ ka nyimɛ 'tite 'nyɛ -lu weee -gu, -muv ji -wa nu, ɔ pɩli

-lu weee 'wlu la, 'in -zɛɛn yli nya, -a yi we -yɔ nu, nyimɛ

'ni -slɔ 'tite -ka -lu weee -gu. ⁹ -We -a yia -yɔ mu ni: nu,

-Zezu ka 'anzinya zɔ -gali bhla -sɛɛɛ -nu nya, 'in -Lagɔɔ

'nanu nya ɔ 'ka tli nyima weee 'gbu. Nu, ɔ ka tɩtɩlee siaste

ɲwe 'yu 'gbu, -a yia -slɛɛn ɔ -yɔ, -zugba ɔ 'ɲni mni, 'in wa

zu -bha ɔ.

¹⁰ ɔ -laa dudu la, -Lagɔ -wa, 'in mə kaa we 'dɛ weee la. We 'dɛɛ 'gbv, we mɛni nu, ɔ gbalɔ -Zezuu tiklimimie -mɔɔ stasie 'wv, -mɔɔ 'ka 'yuaa -zlo ɔ 'ɲnummie 'wukwa. Nu, mə saa wa gbv 'wv.

¹¹ Nu, -Zezu ɔ wlvɔba -mɔ nyuma -yɔ -wa ɔ wlvɔba -mɔ, wa 'dɛ weee ka Dide -bhlo. We 'dɛɛ 'gbv -Zezu -ka wa la bhelia ni, we'e 'bhali ɔ zv. ¹² -Zezu nɛɛ -slɛɛn -Lagɔ -yla: «-Na -gvgbv na yia na bhelia -yla gbaa. -Mɔ nyumaa -zlo nyidi, -na 'ɲni na yia bhli.»

¹³ ɔ nɛɛ 'yae:

«-Ami mia, -Lagɔ -gv na yia na dli zva.»

We 'bɪgv:

«-Ami mi -bha, in -yɔ 'yua, -wa -Lagɔ 'nyɛa 'mi yoo.»

¹⁴ Waa yua mia, yɪɛ -yɔ 'pɪɔn wa gbɔɔba 'wv. We 'dɛɛ 'gbv -Zezuu 'dɛbhie -gbolu yia nyumɛ -zɛ wa 'bhisa, 'in ɔ yia tli ɔ 'ka *'Kuzu, -we kaa tltliee 'tite kwɛɛ, lu. ¹⁵ Nu, nyuma 'wlv gali, wa mi tltlie sɔda dudu -gvv 'gbv. -Zezuu tltlie ka wa gaylo 'wusa. ¹⁶ We -slɛɛn 'vayɪ nu, we 'ni 'anzinya ɔ yi 'wusaa, nu, *'Ablaamv 'yua ɔ yia 'wusaa. ¹⁷ -We mia dɛɛ 'gbv, ɔ 'ka yaa ɔ bhelia nya 'wuvlv sɔ weee lv, 'in *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadv kaa nyazɪdli, -ɔ nva -Lagɔlubho 'nanv, ɔ 'ka we -zɛ wa -yla. 'Sa ɔ nva, 'in -Lagɔ tia nyumaa gbvnyuu 'wv. ¹⁸ Nu, -Zezuu 'dɛ ka sia bhabha, 'in 'Kuzu yia ɔ layla. We 'dɛɛ 'gbv, -wa 'Kuzu -ka laylaa yi, ɔ mneni ɔ 'ka wa 'wusa.

3

-Zezu 'yli ɔ -zi *Moizi

¹ Na -Lagɔbhelia, amia weee -wa -Lagɔ laa, a yla ɔɔ -Zezu. 'Mɔ ɔ tiea, -amiaa dluzgbv -we -a gbaa, -mɔɔ 'ka we -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadv -zɛ. ² Sa *Moizi nv bhaa

-Lagoo lubho 'nanuu -mo -Lagoo -budu zo, 'sa -Zezu nua
 onuu lubho -we -Lagoo 'nyea o. ³ Nu, -o 'subhaa -budu, 'mo
 wa zva -bha we 'ka -buduu 'debbie -zi. 'Sa -bhlokpade, -
 Zezu mi -bhazusa o 'ka Moizi -zi. ⁴ -Buduu, -we -ka -mi, we
 ka wenuu 'subhanyo. 'In -o 'subhaa -lu weee, -Lagoo -wa.
⁵ Bha mia, Moizi -wa lubhononyo -zonu -mo -Lagoo -buduu
 -kpabhie zo. -We -Lagoo 'kaa gba, 'mu o gbaa. ⁶ -Sleen, Klist
 -wa 'Yu -o -wa wee -Lagoo -buduu -kanyo. Wee -budu mia,
 -amia -wa, -zugba we -ka nu, -a 'te dli, 'in -we -a dia dli 'wu
 we'e 'bhali -an zo.

-Lagonyumaa nyapelida

⁷ Nu, Zuzu 'Pupa nee:

«A -ka -zeen -Lagoo gbagbaweli 'nu,

⁸ a 'na 'temani amiaa dli la -ni,
 nee da a -solva zlume -Lagoo -yo 'wu da beblee,
 'in a yia o layla, we 'bhisa -ni.

⁹ -Mo wee da beblee,

-we in nua le -zu glu 'so zo,
 amiaa dukpasu ka we -yoyi.

We mi 'sa 'bhie, wa yia 'mi layla.

¹⁰ We 'dee 'gbu in yia wa -yo 'cepali.

'In in nee na 'de -yla:

«Waa nyuma mia de,

'komuu wa mnaa wa 'wlukuvn lapupalie nya,
 wa'a nyunu na gbagbaweli 'wu.»

¹¹ In 'paa 'ce, 'in in yia bi:

«In nee nu, nyapelida in mnazia la wa -yla,

wa 'na 'ka -bha pla.» »

¹² Bhelian, a nu 'nanuu, -muv yi 'wlu nu, ain glaa nyume
 yabhlogbooo ple 'nyuu -yo o -Lagoo dligusasiee 'gbu o 'bhu
 'yliyoga -Lagoo 'bi. ¹³ A 'pupalu 'kvayli 'yli weee nya, wee
 'yliny -we *-Lagosebhe laa «-zeen», we nya, gbunyu yi

ain glaa nyume yabhlogbɔɔ -dawli 'wɔnɔ, 'in ɔ yi -Lagɔ -yla yukwli sumanu. ¹⁴ -A -ka Klisi dli -gu zɔda -tu we 'ka we gwedida 'bhu we 'ka we bhloluda nyini, -zugba -a mi Klisu nɔnɔnya nya.

¹⁵ A ligbe nu, -Lagɔweli nɛɛ:

«A -ka -zɛɛn -Lagɔɔ gbagbaweli 'nu,
a 'na 'tɛmanɔ dli la -ni,
da a sɔlva ɔ -yɔ 'wu, we 'bhisa -ni.»

¹⁶ 'Lee, nyɔɔ -nyuma 'nu -Lagɔɔ gbagbaweli, 'in wa yi ɔ -yɔwɔsɔlva? -Wa weee Moizi -saa gayloflii Eziputu -dudu -gu, ma -wa. ¹⁷ 'Lee, nyɔɔ -yɔ -Lagɔ pɔli 'cɛ -zu glu 'sɔ zɔa? -Wa weee nva gbɔnyuu ɛ, 'in wa yia da bebleɛ tlili, ma -wa. ¹⁸ -Lagɔ bia, ɔ nɛɛ: «Nyapɛlida in mnazia la wa -yla, wa 'na 'ka -bha pla.» 'Lee, -mama ɔ sa 'ɲɲia? -Wa 'nia ɔ 'nuɲwe zu, ma -wa. ¹⁹ -A ka we 'jiyibheli nu, wa 'ni -Lagɔ dli -gu zu, we 'gbu wa 'nia wee nyapɛlidaa plaplie mneni.

4

¹ -Lagɔ ka weli wla nu, nyapɛlida ɔ mnazia la, -mɔ -a yia plaa. Nu, a nu 'nanɔ -mɔ yi 'wlu nu, ain glaa nyume yabhlogbɔɔ bhli -bha -plaplie. ² Wa ka -ain -yla -Lagɔgbu gba, -amɔaa dukpasɔ 'bhisa. Nu, wa 'nva we, we bhe wa -gbɛ, -we ka gbu -wa, wa 'ni wee weli 'wɔɲwnu dliɔzɔve nya. ³ -Mumɔ -ka -amɔ, -amɔ -wa zɔa -Lagɔ dli -gu ni, nyapɛlida -we ɔ mnazia la, -mɔ -a plaa. -Lagɔ nɛɛ we daɛ:

«Da in mɔ 'cɛ 'pada,
-bha in bia nu,
nyapɛlida in mnazia la wa -yla,
wa 'na 'ka -mɔ pla.»

'Sa ɔ gbaa, 'in -zugba ɔnɔv lubho ka -nanɔ dudu lalalie -gu 'wluhali. ⁴ Nu, -mɔ -Lagɔweli 'wu, 'yli gbesɔnɔv -gugbu we gbaa: «-Lagɔ nva lubho weee, wee 'yli gbesɔ zli ɔ nyapea.» ⁵ Wee gbu -bhlokpade -Lagɔ gbaa:

«Nu, nyapelida un mnazia la wa -yla,
wa 'na 'ka -mɔ pla.»

⁶ -Wa 'nua tiada -Lagɔgbu, wa 'ni we -yɔɲwnu, we 'dɛɛ 'gbu, nyapelida -Lagɔ mnazia la, wa 'ni -mɔ pla. Nu, tɔlva mneni wa 'ka -mɔ pla. ⁷ We 'dɛɛ 'gbu -Lagɔ yia 'yli yabhlo -bhasa. Wee 'yli ɔ laa «-zɛɛn.» Wee yli mia, ɔ ka bha -mɔ 'yugbein *Izlaelnyumaa 'wlulapulinyɔ *-Davidi 'wɔplili, 'in ɔ yia we -gugbu gba. -A ka bha we -yɔyi, ɔ nɛɛ ɔ weli 'wu nu:

«A -ka -zɛɛn -Lagɔɔ gbagbaweli 'nu,
a 'na 'tɛmanɪ amiaa dli la -ni.»

⁸ Nyapelida, -we ka -gugbu -Lagɔ gbaa, we -ka yaa nu, *-Zozue ka nyuma we 'wukwa, -Lagɔ 'na 'ka yaa -mɔ 'yugbein 'yli -putuu -gugbu gba. ⁹ -Muu ji -wa nu, -Lagɔnyumaa nyapelida mi -bha, 'yli gbesɔnu -we nya -Lagɔ nyapea, we -yɔ we 'wɔwɔ. ¹⁰ -Lagɔ nua lubho, 'in ɔ yia nyape. 'Sa -bhlokpade, nyapelida -we -Lagɔ mnazia la, -ɔ -ka -bha pla, nyapea -mɔɔ yi 'yaa. ¹¹ We 'dɛɛ 'gbu, -a fa -mɔ 'kua la, 'in -a 'ka wee nyapelida pla. -A 'yi 'kli, -muu yi 'wɔ nu, -aun glaa nyume yabhlogbɔɔ bhli ɔ 'ni -Lagɔ 'nuɲwe zuu 'gbu, Izlaelnyuma 'bhisa.

¹² -Lagɔweli -ga 'yiliyɔ, 'in we kaa 'tite 'wu. We 'nɛ we -zi 'ylisɔ -tɔgɔgble. Nyumɛɛ ku zɔ we plaa, 'in da ɔ zuzu -yɔ ɔ nyapeli suslolua 'wu, 'in we sisalta -bha 'yli, 'in we sisali 'yaa 'lalii 'ylijjilida -yɔ we bnu 'yli. Nyumɛɛ 'wlukusun lapupaligbu -yɔ ɔ dliwɔnyniluu gbu we bhua 'wu. ¹³ -Lu weee -we ɔ -laa la -we 'kaa zizada -mi ɔ 'yu, we 'ni -mi. We 'dɛ weee mi ɔ 'yu, ɔ 'yli yi we -yɔ. ɔ -yla -a yia -amiaa lenugbu weee gbaa.

-Zezu -wa -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadu

¹⁴ -A ka *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadu, ɔ 'tɛ la. Mɔ mnia -Lagɔɔ -gbe. Mɔ -wa -Lagɔɔ 'Yu -Zezu. We 'dɛɛ 'gbu, -we -a zua dli -gu, -a kpa we la. ¹⁵ -Amiaa -Lagɔbubɔnyaa

-kanyo 'kadu mia, -a -ka siada -mi, o mneni o -yo -a ka sia dabudu, 'in o 'ka -amiaa 'wuyolue 'wolanu. Nu, 'Kuzu ka o layla so weee lu -ain 'bhisa, 'in omo 'ni gbonyuu lenv. ¹⁶ We 'dɛɛ 'gbu, -a -yo dlu 'wutelo nyini -Lagoo 'ɲnumnikpe -yola. -Bhede mia, o 'namidli mi -bha. -A -ka -bha nyini, 'in -Lago ylia -ain nyazi, 'in o saa -ain 'wu -amiaa siasia bhla 'namidli nya.

5

¹ -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -momo -ka -mi, nyuma glaa wa -saa o, 'in o nua -Lagolubho nyuma -yla. Mo wlaa -li -yo 'slaka nyumaa gbonyuu 'gbu. ² Oo -Lagobubonyaa -kanyoo de mia, o 'ni 'wute. We 'dɛɛ 'gbu -wa 'nia gbu -yi, -wa mnaa, o mneni o 'ka wa gbegbein gbu kpa sayibheli. ³ O 'de 'ni 'wuteɛ 'gbu, we 'ni nu, nyumaa gbonyuu -yo -slaka -bhlogbooo o 'ka -sa, nu, o 'dɛɛ -yo -nu klaa 'ya. ⁴ -O 'kaa o 'dɛɛ 'ylimante nya o 'de -sa -Lagobubonyaa -kanyo nya, o 'ni -mi. -Lago -bhlogbooo mnenia o 'ka nyume *-Lagobubonyaa -kanyo -zeli *-Awloon 'bhisa.

⁵ 'Sa -bhlokpade, Klisi 'ni o 'de 'ylimani, o 'ni o 'de la -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu. -Lago gbaa o -ylae:

«Na 'Yu -in -mia, nu,
-zeen in ka -na Dide -ze.»

⁶ -Lago neɛ 'ya -Lagosebhɛɛ beta -putu 'wue:
«Melikisedeku -bho *-Lagobubonyo -in -mia,
'yli weee -nu nya.»

⁷ Da Klisi mia dudu -gu ni, 'in o yia -Lago bhubhoe. -Mo o bhubhoe weli 'wu, -Lago o -zlalia -li, 'wukpikpe -yo wie nya. -Lago o mnenia o 'ka o tlitie gwewlali, 'mo o bhubhoea. 'in o pili -Lago zolaa 'gbu, -moo yia o yukwli pulu. ⁸ Klisi mia de ni, -Lagoo Yu -wa. We mi 'sa 'bhie, 'in o yia o siatie 'wu -Lagoo 'nuɲwezuzue 'kpa. ⁹ O tuklumime gbaa, nyuma weee -wa zua o 'nuɲwe, 'in o yia wa

Gbuwusanyo -ze, 'yili weee -nu nya. ¹⁰ 'In -Lago yia o -bhasa o bubonyaa -kanyo 'kadu nya, Melkisedeku lenugbuu sɔlv.

A li lililu 'tite

¹¹ Wee gbu ni -gu, gbu -duun -a yia gbaa. Nu, a'a 'nu gbu 'wula slvi, we 'gbu amiaa gbuu 'ji -yla gbagbie -kali -yo. ¹² Amiaa 'bi ka -Lagɔgbu -yɔwɔgwɛ. A mneni a 'ka yaa -slɛɛn gbuslolunya -ze 'bhie, amia 'ka yaa -muv lenv, we mi tɛn nu, wa -slolu aun -Lagɔwɛlu tianv. Amia 'kaa lililu 'tite li, amia mia nyitinyu 'nyɛda. ¹³ -o tva nyitinyu 'nyɛda, 'yuyolu -wa. o 'ni gbuzɔnv -yo gbonyuu -yɔsisali sa -yi. ¹⁴ 'In lililu 'tite mia, nyuma kpasu -nu -wa. Gbu weee -we 'wu wa 'plilia, we ka wa 'wlukvvn latɛmani, 'in wa yia gbonyuu -yo gbuzɔnv -yɔsisalie 'kpa.

6

¹ We 'dɛɛ 'gbu, Klisu -gugbuu sloluee gwedilida mia, -a 'na -tulv -muv -bhlogbɔɔ -gu -ni, nu, -a nɔ -slɛɛn nyuma kpasu -sloluweɩ -zɔnv -gu. Wee sloluee gwedilida, mv -wa nu, -a 'bhu gbu -kpua 'bi, -a zv -Lago dli -gu. ² Nu, batizee batizee* gbu klaa, nyumaa sɔ 'wlu lapalie klaa, tɩtɩnya glaa 'wɔsɔsve klaa, we -yo -Lagɔɔ nyumaa -yɔgbu 'wɔbhuzli, -a 'na -tulv we -gu ni. ³ -A bɛ 'yu, nu, -Lago -ka ŋwvu, 'mv -a yia lenva.

⁴ 'Lee, nyuma -wa bhlia, wa mneni wa 'ka luyii? Nu, wa ka -Lagɔɔ san 'yi, wa yia -Lagɔɔ wlawlalu -we bhva yali ŋwɛyi, 'in wa yia Zuzu 'Pɔpa yibheli. ⁵ Wa ka -Lagɔwɛli ŋwɛyi, 'in wa yia we 'jiyibheli nu, we nanɩ 'yili. 'In da -Lago -ka nyuma 'wlulapilida -mi, 'tite -we 'kaa yi, wa ka we yibheli. ⁶ -Muv 'bɩgv, wa -ka bhli ni, waa nyuma mia, wa 'ni wa dli bhitee 'sɔnv mneni, -we ka gbu -wa, -zakpa

* ^{6:2} NU, Zuifvu budobudoe -yo batizee batizee -gugbu we gba 'yaa.

'sɔnɔ wamɪa kulɔa -Lagɔ 'Yu *su -gɔ la, 'in wa yia nyɪma 'yoo 'nyɛ wa 'ka ɔ wɛli.

⁷ Kpaa dɔdɔ mia ni, 'nyu -ka lɔa -zakpa duun, 'in we maa we, 'in -wa nɔa -bha lubho, 'in we wlaa wa -yla kpaa -lu -zɔnɔ. We -ka 'sa -mɪ ni, -Lagɔ ŋwnaa we 'nyu la. ⁸ 'in wee dɔdɔ -ka 'wia -sunya -yɔ -petu 'nyuu wla ni, -zugba wee dɔdɔ 'ni -lu 'wɔku, -Lagɔ yia we mɛ -yɔlatɪa slɔi, 'in siea we yia.

⁹ Na bhelia -zɔnɔ, -a -ka 'sa gba, -a mɪ we -gɔ nu, 'yoo -zɔnɔ a bhliɪa. Wee 'yoo mia, gbɔwɔsa -yoo -wa. ¹⁰ -We 'nia tiklu -mɪ, -Lagɔ ɔ nu we lɛ: -we a nɔa lɛ, we -yɔ sa a -slɔlua nu, a -kali ɔ zɛ -Lagɔ nyɪmaa 'wɔsasɪɛ nya, 'in a mia we lɛnɔda, ɔ 'na 'ka we 'wɔdlɔ. ¹¹ -We -a yɪbhalɪa aɪn, mɔ -wa nu, a 'dɛ weee -gɔ -tɔ ladoluda, 'in a 'ka we 'wlulapalɪda nɪni, 'in -we weee a dia dli 'wɔ, we 'ka lɛnɔ. ¹² We 'dɛɛ 'gbɔ a 'na 'yamani -ni, nu, a 'tideli nyɪma -wa zɔa -Lagɔ dli -gɔ, 'in -wa kaa dlitie ɔ gbɔ 'wɔ. Waa 'sasukpa -nyɪma mia, ma yia -Lagɔ kwɛlu -we ka wɛli ɔ wlaa.

-Lagɔ wlaa Ablaamɔ -yla ɔ wɛli

¹³ Da -Lagɔ wlaa Ablaamɔ -yla ɔ wɛli, ɔ ka ɔ 'dɛɛ 'ŋni nya bi. Nu, -ɔ 'yɪliɪa ɔ -zia -Lagɔ, ɔ -kanyɔ 'ni -mɪ, we 'gbɔ, ɔ 'dɛɛ 'ŋni nya ɔ bia. ¹⁴ ɔ nɛɛ: «Cun, 'nyu na yia -mɪ laŋwnaa, 'in in 'ka -mɪ 'yuoyuaa -zlo 'nyɛ.» ¹⁵ Ablaamɔ nɔa dli tiee, 'in -we ka wɛli -Lagɔ wlaa, 'in ɔ yia we 'yɪ.

¹⁶ Nyɪma -ka bia yi ni, nyumɛ -ɔ 'yɪliɪa -ɔ -zia wa 'wɔ, -mɔɔ 'ŋni nya wa bia. Wa -ka 'sa nu, -bha wa yia we gbɔzɔnɔ nya. Nu, mɔ saa -zɛ la.

¹⁷ 'Sa we mia Ablaamɔ zɔayli -nyɪmaa -nu nya. Nu, -lu -zɔnɔ -we ka wɛli -Lagɔ wlaa ma 'kaa we 'yɪ. -Lagɔ 'yɪbha ɔ 'ka -slɔlu nu, ɔ ɔ 'bhulɔ ɔ wɛli -gɔ la, we 'dɛɛ 'gbɔ, ɔ wlaa ɔ wɛli, 'in ɔ yia bi.

¹⁸ Nu, gbɔ 'sɔ -we'e 'bhitiɪa, mɔ -wa ɔ wɛli -wɔlawɛ -yɔ bibie. -We mia dɛ -gɔ, -Lagɔ 'ni mneni ɔ 'ka yo 'tɔbhɔ.

We 'dɛɛ 'gbu, -amɪa -wa 'yɪa zizeda -Lagɔ zɔ dliwɔdidie -we ɔ dia -aɪn 'yu la we 'kninie nya, we ka -aɪn 'kuayli 'pa bhabha.

¹⁹ -We -a dia dli 'wɔ, mɔ zɔa -aɪn 'yliyɔ. -A mɪ we -gɔ -kli, we 'tɛ la, 'ɪn we plaa -Lagɔɔ -mɔwɔlɔda 'tata, -we ka gbɔ -wa, we gege -buduu gwe 'bhisa.

²⁰ Nu, we 'wɔ -Zezu plaa tɪa -aɪn 'yu ɔ 'ka -aɪn 'wɔsa. ɔ ka Mɛlikisedɛku -bho *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -zɛ, 'yɪ weee -nɔ nya.

7

-Lagɔbubɔnyɔ Mɛlikisedɛkɪ

¹ Nu, ɔ Mɛlikisedɛkɪ mɪa, mɔ -wa zɪmɛ Salɛmɔgbee 'wlulapɪlɪnyɔ, 'ɪn -Lagɔ -ɔ mɪa -mɔ yalɪ 'pɪpɪ, -mɔɔ bubɔnyɔ ɔ -mɪa. Da Ablaamu mɪa tɔ -yɔ 'bhɔda, -zugba ɔ ka nyɪmaa 'wlulapɪlɪnya lu nɪ, 'ɪn ɔ Mɛlikisedɛkɪ yɪa ɔ yoo mɪnɪ. Wa gbɛliɪa 'wɔ, 'ɪn ɔ yɪa Ablaamu 'nyulɔɲwɪnɔ. ² 'ɪn -mɔɔ yɪa -we weee -mɔɔ 'yɪa waa nyɪmaa 'wlulapɪlɪnya kwɛɛ, we kugbuɪa -gɔ -bhɔnɔ ɔ 'nyɛ. ɔ Mɛlikisedɛku 'ɲnɪ ji -wa nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ tiklɪ. 'ɪn, ɔ mɪ 'yaa Salɛmɔgbee 'wlulapɪlɪnyɔ nya, mɔɔ ji -wa, -ɔ pɪlɪ nyɪma 'wɪlɔ la 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ nya. ³ ɔ Mɛlikisedɛkɪ mɪa, ɔ dɪdɛ klɪa, ɔ 'nyaa klɪa, we -yɔ ɔ dɔkpɪsɪ, -a 'nɪ wa -yɪ. ɔ gwalɪgbɔ -yɔ ɔ tɪtɪlɪgbɔ 'sɔ, wa'a gba -mɔɔ -gugbɔ. ɔ 'wɪlɔ -Lagɔɔ 'Yɪ, ɔ mɪ -Lagɔbubɔnyɔ nya 'yɪ weee -nɔ nya.

⁴ Amɪaa 'dɛ yɪa sɔ ɔ 'yɪliɪa, 'ɪn -amɪaa dɔkpɪsɪ Ablaamu yɪa -lu ɔ 'yɪa tɔ -gɔda, we kugbuɪa -gɔ -bhɔnɔ ɔ 'nyɛ.

⁵ Nu, -Lagɔɔ tɪtɛ nɛɛ nɪ, *Leviii 'yuoyua -wa mɪa -Lagɔbubɔnyɪa nya, wa 'yɪbhɪlɪ -lu weee kugbuɪa -gɔ -bhɔnɔ Izlɛɛlɪnyɪma. Wa 'yɪbhɪlɪ we wa, -maa 'dɛ yɪ, Ablaamu 'yuoyua nya -mɪ wamɪa 'bhisa. ⁶ Mɛlikisedɛkɪ 'nɪ Leviii zɔayɪlɪ -nyɪmɛ, 'ɪn Ablaamu yɪa ɔ -luu kugbuɪa -gɔ -bhɔnɔ 'nyɛ, 'ɪn Ablaamu -ɔ -yɪla -Lagɔ wɪla wɛlɪ,

omɔ yia -mɔɔ 'nyularɔwɔna. ⁷ -A -yi we 'ji nu, kɔpasa ɔwɔna 'bɔsɔyɔu 'nyu la. -Mɔv 'nɔ kɔpɛte -gɔla -ka. ⁸ -Lagɔbubɔnya mia, ma yia nyuma kwɛɛ -luu kugbuɔaa -gɔ -bhlɔnɔ. Nu, nyuma -maa -mia, 'nɔ 'yɔ yabhlo nya, tɔia -maa yia. 'nɔ Melikisedɛki mia, omɔ ka 'ya wee -luu kugbuɔaa -gɔ -bhlɔnɔ 'yɔ, 'nɔ ɔ mɔ 'yɔiyɔgɔda 'yɔ wee -nɔ nya, 'sa -Lagɔwɛli gbaa. ⁹ Leviii zɔayli -nyuma yia nyuma kwɛɛ -lu kugbuɔaa -gɔ -bhlɔnɔ. 'nɔ wa mneni wa 'ka gba nu, Ablaamɔv gbɛgbɛn Leviii 'dɛbɛie ka wee -lu kugbuɔaa -gɔ -bhlɔnɔ 'pɛnɔ. ¹⁰ Nu, Ablaamɔv mɔ *Leviii dɔkɔpasa nya. 'nɔ da ɔ -yɔ Melikisedɛki 'kaa 'wɔgbeli nɔ, -zugba Levii mɔ ɔ 'pɔn 'wɔ, wa 'nɔ -sɔ ɔ gwɔli.

-Zezu -yɔ Melikisedɛki

¹¹ Leviii sɔlɔv -Lagɔbubɔe -wa Moizu titee gwe. Nu, Leviii sɔlɔv -Lagɔbubɔe -ka yaa gba nɔ, wa 'na 'ka yaa -Lagɔbubɔ sɔ -putu ligbe: -we mia Melikisedɛki -bho -nɔ nya, 'nɔ -we 'nɔ -Awɔɔn -bho -nɔ. We 'nɔ mɔv? ¹² 'nɔ wa -ka -Lagɔbubɔ sɔ 'bhiti nɔ, we mɔ nu, wa 'bhiti tite. ¹³⁻¹⁴ Nyumaa -Kanyɔ ɔ ka -gɔgbɔ -Lagɔwɛli gbaa, zɔa -putu 'yɔ -nyumɛ ɔ -mia. Nyuma weee -yi we 'ji nu, Zudaa zɔayli -nyumɛ -wa. Nu, -Lagɔbubɔnyɔ yabhlogbɔɔ 'nɔ wee zɔa nɔ 'yɔ 'bhɔlɔ. 'nɔ Moizu mia -Lagɔbubɔnyaa -gɔgbɔ gbada, ɔ 'nɔ wee zɔa nɔ 'yɔ -nyumaa -gɔgbɔ gba.

¹⁵ -A yɔ -sɔɛn we -yɔ 'nanɔv nu, -Lagɔbubɔnyɔ -putu -ka yɔ nɔ, -mɔɔ 'wɔ Melikisedɛki. ¹⁶ We 'nɔ zɔayli -tite -gɔ ɔ -zɛli -Lagɔbubɔnyɔ. 'Yɔiyɔgɔie -we 'nɔ bhɔlɔluda -ka, we 'tite -gɔ ɔ -zɛli we. ¹⁷ Gbuzɔnɔ -wa, -Lagɔwɛli nɛɛ:

«-Mɔ -wa Melikisedɛki -bho -Lagɔbubɔnyɔ
'yɔ wee -nɔ nya.»

¹⁸ -Sɔɛn mia, tite sɔa ka 'pɔ, -we ka gɔ -wa, we 'nɔ 'tite -ka, 'nɔ we bhe. ¹⁹ Nu, Moizu tite 'nɔ mneni we 'ka -lu

yabhlogbɔɔ -mɔwɔlɔlɔ, 'in -mɔv 'ka gba. Nu, dliwɔdidie -we -zia tianɔ 'wɔ, -Lagɔ ka we -ain -slolu. We gbɛgbɛin -a nɔnia ɔ -yɔla.

²⁰ We bhli -mɔv -gu, -Lagɔ yia bi. Nu, -wa -zɛa ɔ bubɔnya tiada, ɔ 'ni -maa 'gbu bi. ²¹ Nu, -Zezu ɔ -zɛlia -Lagɔbubɔnyɔ bibie nya, ɔ nɛɛ ɔ -yla:

«Jeditape ka bi,

'in ɔ 'na 'ka ɔ wɛli -gu luyi:

<-Mɔ -wa na bubɔnyɔ

'yli weee -nɔ nya.› »

²² We 'dɛɛ 'gbu, -slɛɛn, *'wɔsuslolue -we -Lagɔ -yɔ -ain nua ɛ -Zezuu gbɛgbɛin, we 'yli we -zi 'wɔsuslolue -we ɔ -yɔ nyuma nua ɛ Moizu gbɛgbɛin.

²³ -Mɔv 'bigv, gbu -putu mɔ -bha. Nu, -Lagɔbubɔnya duun ka 'pli, -we ka gbu -wa, -bhlo ka tli, 'in wa palia -bhlo ɔ 'bigv. Wa 'yabhlogbɔɔ 'ni -Lagɔ bubɔda -tu 'yli weee -nɔ nya. ²⁴ Nu, -Zezu mia, -mɔɔ mɔ -bha 'yli weee -nɔ nya, 'in -ɔ 'kaa ɔ 'bigv 'plili -Lagɔbubɔnyɔ nya, -mɔɔ -kanyɔ 'ni -mɔ.

²⁵ We 'dɛɛ 'gbu -wa nɔnia -Lagɔ -yɔla ɔ gbɛgbɛin, ɔ mneni ɔ 'ka wa gbu 'wɔsa, 'yli weee -nɔ nya. -We ka gbu -wa, -Zezu -ga 'yliyɔ 'yli weee nya, 'in ɔ mɔ -Lagɔ bhubhoeda -maa 'gbu.

²⁶ We mɔ tiklu nu, -Zezu -mɔ -amɔaa * -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nya, -we ka gbu -wa, ɔ mɔ -mɔwɔlɔda, 'sla -yɔ gbunyuuu yabhlogbɔɔ 'ni ɔ 'wɔ -mɔ. ɔ -yɔ gbunyuuu -lenɔnya mɔ -yɔbbubhlɔda, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wɔbbhu yali, ɔ pili -lu weee 'wlu la. ²⁷ ɔ 'ni -Lagɔbubɔnyaa -cian 'kadɔ tɔlva 'bhisa -mɔ. We 'ni nu, sa zli zlia -bhlo, 'sa ɔ 'ka 'slaka -sa -Lagɔ -yla ɔ 'dɛɛ gbunyuuu -yɔ nyumaa gbunyuuu 'gbu, -maa 'bhisa. We 'ni -mɔv. Nu, -zakpa -bhlogbɔɔ ɔ -saa 'slaka ɔ 'dɛɛ wlawlte 'slaka nya. ²⁸ Nyuma 'ni 'wɔtɛ, 'in 'ma Moizu

tite saa -Lagobubonyaa -cian 'kadi nya. 'In titee 'bigu -Lago bia. Wee bibie mia, mv -zela -Lago 'Yu -o mia tiklu we 'ka gba 'yli weee -nu nya, o bubonyaa -kanyo.

8

-Zezu -wa 'wusloluwe loluu 'kolv

¹ -We -a mia gbada, we ji nu: -a ka 'sasukpa -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -o -dia 'tite -ka -Lago 'nnumnkpee lilisolv la -mo yali. ² -Lago -mowluda o nua lubho. -Mo -wa numekupalv debhie. 'Mu Jejitape 'subhaa, we 'ni nyume 'subha we.

³ -Lagobubonyaa -cian 'kadi weee wa -saa -bha wa 'ka -lu wla, 'in wa 'ka 'slaka -sa -Lago -yla. We -ka 'sa -mi ni, da -Zezu yia, -lu -we o 'kaa wla, we mi o kwεε. ⁴ Klisi -ka yaa dudv -gv -mi, o 'nia -Lagobubonyo -zea yi, -we ka gbv -wa, Moizu titee solv, -Lagobubonya -wa wlaa -li -Lago -yla wa mi dudv -gv. ⁵ Waa -Lagobubonya mia, *-Lagobudu zo wa nua lubho. Wee -Lagobudu -yo yali -nu 'wowlv, 'in yalili -zonv zuzu -wa. Da Moizu 'kaa 'wusloluwee numekupalv 'subha ni, -Lago nεε o -ylaε: «-In -mna 'wu, -in 'subha we, we 'wowlv -nu -we in -slolua -mi 'klv -gogv 'kadu 'wlu 'bhisa.» ⁶ Sa lubho -we -Lago 'nyea -Zezu 'yilia we -zia waa -Lagobubonyaa -nu, 'sa -bhlokpade wee 'wusloluwe -we ka 'kolv -Zezu -miaa 'ylilo -zia 'wusloluwee tianv. -We ka gbv -wa, wee 'wusloluwee mia, -Lago wlawlawinya -gv we bhva.

⁷ We -ka yaa nu, wee 'wusloluwee tianv mi gbada, wa 'na 'ka yaa we 'lulolu lenv.

⁸ Nu, -Lago dila o nyuma gbv:

«Jejitape nεε:

o 'Yli -we nya in 'kaa '*wusloluwee lolu lenv,
in -yo Izlaelinyuma -yo Zudaa nyuma 'so nyidi,
wee 'yli mi yida.

⁹ 'Wɔsuslolue -we in -yɔ wa dukpasɪ nva lɛ
 -maa sɔ -yɔwɔbhulve -yɔ
 -maa Ezipɔtɔ -nyɪmaa kwɛɛ -sastɛ nya,
 wee 'wɔsuslolue -lolu -mɔnɪ -yɔ we 'na 'ka 'wɔwɔlɔ.

Wa 'nɪ wee 'wɔsuslolue 'nɔŋwɛ zɔv 'gbɔ,
 'in in yia wa sɔ 'bisa,
 'sa Jejitapɛ gbaa.

¹⁰ Wee 'ylɪnya -mɪnu 'bɪgɔ,
 sa in -yɔ Izlaɛlɪnyɪma 'sɔ 'kaa 'wɔsuslolu,
 mɔ nɪ: na tite na yia wa 'wlukɔvɔn zua,
 'in in 'ka we cɛlɪ wa dɪɪ zɔ,
 'in in 'ka wa -Lagɔ -zɛ,
 'in wamɪa 'ka na nyɪma -zɛ.

¹¹ Wa 'na 'ka 'maslɛɛn wa -lima gbɔ -slolu.
 Nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ka ɔ bheli -yla gbaɛ:
 «-In yibheli Jejitapɛ» -we ka gbɔ -wa,
 we 'ka 'nyɛnyɛyua -gɔ 'bhɔ we 'ka nyɪma kpasɪ ylɪ,
 yibhelia wa 'dɛ weɛ yia 'mɪ.

¹² Wa gbɔnyɪi na yia 'wɔtɪa,
 'in in 'na 'ka 'maslɛɛn wa lɛnɔgbɔ 'nyɪi dɪɪ -gɔ 'pa.» »

¹³ Nɪ, -Lagɔ -ka 'wɔsuslolue loluu gbɔ gba nɪ, -zugba ɔ
 ka we tianɔ 'sua -zɛɪ. 'In -we -ka sua, we ka gɔ, 'in la we
 yia dayɪ 'bhɔa.

9

'Wɔsusloluee tianɔv 'slaka

¹ 'Wɔsusloluee tianɔv mɪa, we ka tite, sa nyɪmɛ 'kaa -
 Lagɔ bɔbɔ, 'mɔ we slolua. We ka -Lagɔbɔbɔɔda yabhlo dudu
 -gɔ. ² We 'dɛɛ 'gbɔ nyɪma yia -bha numɛkupalɔ 'sɔbha.
 We nɔkplɛɛ tianɔv mɪa, 'mɔ wa laa -Lagɔɔ -mɔwɔlɔda. We
 nɔkplɛ mɪa, 'napɛ -yɔ 'tabhle -yɔ 'floo wa 'nyɛa -Lagɔ, we
 mɪ -bha. ³ -Mɔ we lɔv, 'naa yabhlo -dia wee numɛkupalɔ

'wu 'sɔ. Wee 'naa luv -wa we nukplɛɛ 'sɔnɔ -we wa laa -Lagɔɔ -mɔwɔɔda 'tata. ⁴ -Bhɛdɛ mia, 'wɔlgusielilulu -we mia -can nya, we mi -bha. 'In 'kesu -we nukplɛ 'wɔsusloluɛɛ wɛli mia, we mi -bha. Wee 'kesuu ku -yɔ mi -can nya. We nukplɛ mia, -can -tukpɔ -we kaa *manɔ 'wu klaa, -Awɔɔn kɔɔsu -we minia -yɔ klaa, we -yɔ tukpanya -we -gɔ -Lagɔ cɛɔa ɔ 'wɔsusloluɛɛ wɛli, we mi -mɔ. ⁵ -Mɔ we -gɔ *selubɛɛn 'sɔ -we wa tɛɔa, we mi -bha. Mv slolua nu, -Lagɔ mi -bha. 'Kesuu 'wlu -we -gɔ wa mnia numɛɛ 'pɔn gbɔnyuu lamumnɛ saa, -mɔ we -kapuɛnya nɔnia. Nu, we 'nɔ we 'ji -gba -bhla.

⁶ Nu, we nukpla -luu ladidie -ka sa bhia, 'yɔlɔ weɛɛ nya, -Lagɔɔbɔɔnya plaa we nukplɛɛ tianɔ 'wu, 'in wa nua wa -Lagɔɔbɔɔ -lubho. ⁷ We nukplɛɛ 'sɔnɔ mia, -Lagɔɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -bhlogbɔɔ plaa -mɛmɛ. -Zɔ 'wu, ɔ pla -mɔ -zakpa -bhlogbɔɔ. Numɛɛ 'pɔn 'nɔ ɔ kwɛɛ -mi, ɔ 'nɔ mneni ɔ 'ka -mɔ pla. ɔ -ka -mɔ pla ni, 'in ɔ wɔɔa we -Lagɔ -yɔɔ, ɔ 'dɛɛ 'gbu, we -yɔ nyɔmaa gbɔnyii -we ka 'ji wa 'nɔ -yii 'gbu. ⁸ Sanɛɛ 'sa Zuzu 'Pɔpa slolua -aun nu, yalu -mɔwɔɔda 'tataa 'yoo 'nɔ -sɔ -kali. 'Mv, weɛɛ numɛkupalɔ tianɔ 'nɔ -sɔ labhu, we 'na 'ka -kali. ⁹ -We mia dɛ, we 'yɔlɔ yabhlo -wa. Mv slolua -zɛɛn -aun nu, -we weɛɛ wa wɔɔa -Lagɔ -yɔɔ, 'slaka weɛɛ wa -saa, we 'nɔ mneni we 'ka nyɔmɛ -ɔ bɔbɔa -Lagɔ, ɔ dɔ dɔ tiklu -zɛɛli we 'ka gba. ¹⁰ Wee wɔɔɔlali -yɔ 'slakanya mia dɛ ni, lilie klaa, 'mamie klaa, we -yɔ budobudooɛ gbɔɔ 'dɛkpua we gbɔa. We'e nɔnɔ nyɔmaa dɔ -lu yabhlogbɔɔ, 'in bhla -we nya -Lagɔ nua -lu weɛɛ 'wɔsusloluɛɛ lolu lɛ, -bha weɛɛ 'sasukpa -tite 'bhua la.

Klisu 'pɔnɔn 'ylilo

¹¹ Nu, Klisu yia *-Lagɔɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nya. 'In -li -zɔnɔ -we mi bhɔa la, mɔ yia we -aun 'nyɛa. Numɛkupalɔ -we zɔ ɔ nua ɔ lubho ni, we 'yɔlɔ, 'in we mia 'nanɔ we 'ka

dɔdɔ -gv -nu -zi. We 'ni nyuma 'subha we. -We -Lagɔ -laa la dɔdɔ -gv, we 'ni we glaa -mi. ¹² Nu, Klisi pla -Lagɔ -mɔwɔda 'tata -zakpa -bhlogbɔɔ 'yɛlɛ weee -nu nya. ɔ ka -mɔ pla, 'in we 'ni -vlɔɔ 'pɔn -yɔ 'bhliyu 'pɔn ɔ wla 'slaka nya, nu, ɔ 'dɛɛ 'pɔn ɔ wlaa. 'Sa ɔ -saa -ain gbu 'wu 'yɛlɛ weee -nu nya. ¹³ Nu, -vlɔɔ 'pɔn klaa, 'bhligblɔɔ 'pɔn klaa, we -yɔ 'bhlii 'tɔtɔ, 'mu wa slua, -wa plaa pɔn, wa 'wluo. Tɔn, 'in wa pɔn mumnia la, 'in wa wɔa -mɔ. ¹⁴ We -ka 'sa -mi, Klisi 'pɔn 'yɛlɛ, we ka 'tɛɛ 'wu we -zi numaa -nu. Nu, -Lagɔ Zuzu -ɔ mia la 'yɛlɛ weee -nu nya, we 'tɛɛ nya ɔ wlaa ɔ 'dɛ, 'slaka -we 'nia 'sla -yɔ -ka nya -Lagɔ -yla. We 'dɛɛ 'gbu, ɔ 'pɔn mneni we 'ka -amɔa dli zɔ lawɔɔ, 'in gbu -we kwaa -ain tɛɛ 'wu, we 'ka we -ain 'wɔsa. 'In -a 'ka 'yɛlɛɔga -Lagɔ lubho nu.

'Wɔsuslɔue loluu 'kɔɔ

¹⁵ We 'dɛɛ 'gbu, Klisi mia -Lagɔ -yɔ nyuma 'sɔ nyidu 'wɔsuslɔue loluu 'kɔɔ nya. Nu, nyuma -wa -Lagɔ laa, 'in -wa -yla ɔ wlaa ɔ wɛɛ zɔzɔn -we mia 'yɛlɛ weee -nu nyaa daa, -maa 'ka we 'yɛ Klisi tɛɛ 'gbu. 'In ɔ 'ka wa 'wɔzɛtɛ gbonyuu -we wa nɔa lɛ 'wɔsuslɔue tɛnɔ bhla, we gbɛgbɛn.

¹⁶ Wɛɛ nyɛ tɛ, wa 'ni -slɔ we -slɔ nu, ɔ ka tɛ, wa'a nɔ we -gv. ¹⁷ Nu, nyɛ -ka wɛɛ tɛ 'bhie ɔ 'ka tɛ, we ka 'nɔɔɛ. -Mɔ -ka 'yɛlɛɔga, we sa bhe. ¹⁸ We 'dɛɛ 'gbu 'pɔn 'ni laslue ni, 'wɔsuslɔue tɛnɔ 'na 'ka lɛnɔ. ¹⁹ Nu, tiada mia, Moizi zɛɛ -Lagɔ titee nɔkpla -wɛɛ weee nyuma weee -yla. Tɔn, ɔ gbuanɔ *isɔpusuu 'kliya 'wluo 'kwɛɛni zalɔ la, ɔ faa we 'bhliyuaa 'pɔn klaa, -vlɔɔ 'pɔn klaa, we -yɔ 'nyu lɔ, 'in ɔ yia we 'mni -Lagɔ titee 'sɛbɛ -yɔ nyuma weee -gv. ²⁰ 'In ɔ nɛɛ: «-We mia da ni, mu -wa 'wɔsuslɔue 'pɔn. 'Wɔsuslɔue -we -Lagɔ gbaa a zɔ 'nɔɔɛ, mu -wa.» ²¹ 'Ya 'sa -bhlokpɛɛ ɔ 'mnia 'pɔn numekupalɔ -gv, we -yɔ -li -we 'wu wa bɔɔa -Lagɔ, -mɔ weee -gv. ²² -Mɔ tite 'wu,

-lu -we 'pɔn 'nɪ -mɔwɔlɔ, we 'nɪ 'wɔzɪ. 'Pɔn 'nɪ laslue nɪ, nyumaa -yɔgbɔ 'wɔtɪtɪ 'nɪ -mɪ.

Klɪsɪ plaa yalɪ nyumaa 'gbɔ

²³ Wee numekupalɔv nɔkplalɪ mɪa, yalɪlɪ zuzu we -mɪa, 'ɪn nɪmɪa 'pɔn nya wa 'kaa we -mɔwɔlɔ. Nɪ, we mɪ nɪ, wee yalɪlɪ -yɔ -slaka 'yɪlɪ we -zɪ dɔdɔ -gɔ -nɔ. ²⁴ We 'nɪ nyumaa 'sɔbha 'sɔbha -mɔwɔlɔda -we -wa yalɪ -nɔv zuzu, we 'wɔ Klɪsɪ pla. Nɪ, -mɔ yalɪ 'dɛbhiɛ -gbɔlɔ ɔ plaa, 'ɪn ɔ mɪa -slɛɛn -Lagɔ 'yɪ -amɪa 'gbɔ. ²⁵ -Zɔ ŋwɛɛ *-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ plaa -mɔwɔlɔda 'tata nɪmɪa 'pɔn nya. Nɪ, Klɪsɪ 'nɪ yalɪ pla ɔ 'ka ɔ 'dɛ wɪa -zakpa duun. ²⁶ We -ka yaa 'sa -mɪ, we 'ka dɔdɔv lalabhɪa 'wɔbhu, ɔ ka yaa sɪa -zakpa duun. -ɪnnya, we 'nɪ 'sa -mɪ. Nɪ, -slɛɛn mɪa, dɔdɔv bhɪa bhɪa Klɪsɪ 'wɪa dɔdɔ -gɔ -zakpa -bhlogbɔɔ ɔ 'ka gbɔnyuu lasa, ɔ 'dɛɛ wɪawɪɛ 'slaka nya. ²⁷ Sa nyuma weɛɛ yɪa tɪa -zakpa -bhlogbɔɔ, 'ɪn we 'bɪgɔ -Lagɔ 'ka wa -yɔgbɔ 'wɔbhu, ²⁸ 'sa -bhlokpɛɛ Klɪsɪ wɪa ɔ 'dɛ -zakpa -bhlogbɔɔ ɔ 'ka nyuma duun gbɔnyuu lamumɪnɪ. ɔ -zakpa 'sɔnɔ yɪa 'wɪa. -Mɔv mɪa, we 'nɪ gbɔnyuu ɔ yɪ lamumɪnɪ, nɪ, -wa mɪa ɔ wɔda, 'ma ɔ yɪa gbɔ 'wɔsaa.

10

Klɪsɪ yɪa -Lagɔɔ dumagbɔ lɛnɔa

¹ Moizɪ tɪɛ mɪa, we 'nɪ yalɪlɪ 'yɪlɪ 'dɛbhiɛ. Nɪ, zɔzɔnɔ -we 'kaa lɛnɔ, we zuzu -wa. We 'dɛɛ 'gbɔ, -zɔ ŋwɛɛ -slaka -bhlokpɛɛ -we wa tɔa -sada, nyuma -wa nɪnɪa -Lagɔ -yɔla, we 'nɪ mɪnɪnɪ we 'ka wa nɔ tɪkɪlɔ we 'ka gba. ² We -ka yaa -mɔv nɪ, -zugba -mama bɔbɔa -Lagɔ, -maa dɪlɪ 'na 'ka -maa gbɔ dɪlɪ -maa gbɔnyɪɪɪ 'gbɔ, 'ɪn wa 'na 'ka 'slaka -sada -tɔ, wa ka -mɔwɔlɔ 'yɪlɪ weɛɛ -nɔ nyaa 'gbɔ. ³ Nɪ, we 'nɪ 'sa -mɪ. Wee 'slaka wa saa da -zɔ ŋwɛɛ, mɔ nɔa lɛ, 'ɪn wa lɪgbea wa

gbunyii. ⁴ -We ka gbu -wa, 'bhligblɔɔ 'pɔn -yɔ -vlɔɔ 'pɔn 'nɪ mneni we 'ka nyimɛɛ gbunyii lamumni.

⁵ We 'dɛɛ 'gbu Klisi 'kaa dɔdɔ -gu yi ni, ɔ nɛɛ -Lagɔ -ylaɛ: «-In 'nɪ 'slaka -yɔ wlawlali 'yɪbha.

Nu, -in ka 'mɪ ku 'nyɛ.

⁶ 'Slaka -nɪma -we wa siea we -yɔ gbunyuuu 'slaka 'nɪ -mɪ dɔdɔ nanɪ.

⁷ We nya, in gbaɛ:

«-Lagɔ, -amɪ nɪ.

Yi in yia in 'ka -na dɔmagbu lɛnu.

Mu mia na daa cɛlɪda,

-mɔ -Lagɔɔ gɪɪɪ -sɛbɛɛ 'wu.» »

⁸ Klisi nɛɛ tiɛɛ: «'Slaka klaa, wlawlali klaa, 'slaka -nɪmaa -siesie klaa, we -yɔ gbunyuuu 'slaka, -in 'nɪ we 'yɪbha, 'in we 'nɪ -mɪ dɔdɔ nanɪ.» Ɔmɔ ka 'sa gba, 'in Moizu tite -nanu nɛɛ nu, wa nu we lɛ. ⁹ Ɔ nɛɛ 'yaɛ: «-Amɪ, yi in yia, in 'ka -na dɔmagbu lɛnu.» Bhlasabhla -slaka mia, 'mu Klisi -saa la ɔnuu 'slaka nya. ¹⁰ -We -Lagɔ 'yɪbhaa, 'mu -Zezu Klisi nua lɛ, nu, ɔ 'dɛ ɔ wlaa -zakpa -bhlogbɔɔ 'slaka nya 'yɪlɪ weɛ -nu nya. We gbɛgbɛɪn -a wlɔlɔ -mɔ.

¹¹ Zɪɔ zɪ, -Lagɔbɔbɔnyɔ -mɔmɔ -ka -mɪ, -mɔɔ yligbe bhu -gu -mɔɔ -Lagɔbɔbɔ -lubho nɔda. 'Slakaa 'yɪlɪ -bhlo ɔ saa -zakpa duun, 'in we 'nɪ mneni we 'ka nyɪmaa gbunyii -bhasa. ¹² Nu, Klisi -sa 'slaka -zakpa -bhlogbɔɔ 'yɪlɪ weɛ -nu nya nyɪmaa gbunyiii 'gbu, 'in ɔ yia -Lagɔɔ lilisɔlɔ ladɪ.

¹³ -Slɛn mia, ɔ mɪ -Lagɔ wuda -mɔɔ 'ka ɔ tunyɪma ɔ bhu zɔ lapalɪ. ¹⁴ Nu, 'slaka -bhlogbɔɔ nya ɔ nua nyɪma weɛ -wa ɔ mia -mɔwlɔlɔda, tiklu we 'ka gba 'yɪlɪ weɛ -nu nya.

¹⁵ Zuzu 'Pɔpa mɪ 'ya we gbɔdayɪnyɔ nya -ain 'yu. Ɔ nɛɛ:

¹⁶ «Jejitape nɛɛ:

«'Wɔsuslɔlɔe na -yɔ wa 'sɔ yia cɪ lɛnva, mu nɪ:

na tite na yia wa dlɪ zɔ zua.

'In, in 'ka we cɛlɪ wa 'wlukɔun.» »

¹⁷ Ɔ nɛɛ 'yaɛ:

«In 'na 'ka wa gbunyii -yɔ wa mnɔmnɔe dli -gu 'pa.»

¹⁸ Nu, -Lagɔ -ka wa gbunyii 'wutɪ ni, -zugba wa 'ni 'maslɛɛn gbonyuuu 'slakaa gbu -ka.

A -tu dli zuda

¹⁹ Na bhelia, -amɪaa dli 'tɛ 'wɔ -mɔwɔlɔda 'tataa plada -Zezuu 'pɪɔɔn 'gbu. ²⁰ ɔ ka 'yoo -lolu -we kwaa nyuma 'yliyɔgagɪɛ 'wɔ -aɪn -yla lapali. We ka numɛkupalɔv nyɪdɪ naa 'wɔplɪli. -Mɔv ji -wa nu, ɔ 'dɛɛ ku 'wɔ we 'plɪli. ²¹ -Mɔv 'bɪgɔ, -a ka *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ yabhlo, mɔ -wa -Lagɔɔ -buduu -kanyɔ. ²² -Amɪaa dli mɪ -mɔwɔlɔda gbonyuu -we dɪla -aɪn gbɔv daa, -amɪaa ku mɪ -yɔwɔlɔda 'nyu -zɔnɔ nya, we 'gbu, -amɪaa -gu -bi, 'in -a nyɪ -Lagɔ -yɔla dli weee nya. ²³ Nu, dliwɔdɪdɪɛ -we ka gbɔ -a mɪa nyuma -yla gbada, -a kpa we la -kli, -we ka gbɔ -wa, -Lagɔ -ɔ wɪaa ɔ wɛli, ɔɔ 'bhulɔ we -gu la. ²⁴ -A 'yɪ 'kli sa -a 'kaa 'kvayli 'pɔpali, -a 'ka nyumaa zɛkali, 'in -a 'ka 'nanɪ nu, we daa. ²⁵ Nu, 'wlu -a gbɛlia da zli tɔlva zli, -a 'na -sali -mɔv kwɛ 'bɪ -ni, sa tɔlva mɪa we nɔda 'bhisa. -A 'pɔpali 'kvayli, we mɪ nu, -a nu we lɛ bhabha, da a mɪa we -yɔyɪda nu, Nyumaa -Kanyɔɔ yiyibhla ka cɪpa.

²⁶ -A ka gbuzɔnɔ 'kpɪa, 'in -slɛɛn, -a -ka gbonyuu lɛnɔda -tu -amɪaa 'dɛ 'yibadɪ ni, 'slaka -we 'kaa -amɪaa gbunyii lamumɪni, we 'ni -mɪ. ²⁷ We -ka 'sa -mɪ, -we -bhlogbɔɔ -a 'kaa wɔ nyano dli nya, mɔ -wa nu, -Lagɔ yia -amɪaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in ɔ 'ka ɔ tɔnyuma -sie -kosu 'kadu 'wɔ. ²⁸ Nyumɛ -ɔ 'ni Moizu tite 'nɔɔwɛ zɔ, nyuma 'sɔ, nyuma ta -ka we gbɔdayɪnya nya -mɪ, wa 'na 'ka ɔ nyazi 'yɪli, 'in wa bhaa ɔ. ²⁹ We -ka 'sa -mɪ, nyumɛ -ka -Lagɔɔ 'Yu 'wɔnyɛ, -kasɔ 'wɔ -Lagɔ yia ɔ 'paa 'nyumɛɛ. We 'ni mɔv? Nu, ɔɔ nyumɛ mɪa, 'wɔsuslɔlueɛ 'pɪɔn -we 'wɔlɔlva -mɔ ɔ, ɔ -ka we 'yɪ gbɔ -kpɔva nya, 'in -Lagɔɔ Zuzu -ɔ slɔlɔva -aɪn -Lagɔɔ 'nanɪ, ɔ -ka ɔ vɛli ni, -a -yi we 'ji nu, -Lagɔ yia ɔ -kasɔ 'wɔpaa 'nyumɛɛ.

³⁰ «Kpasasɛ mɪa, na -nu -wa. -We ka 'klɔ nyumɛ kaa, -amɪ

wlaa we.» Ɔ gbaa we, -a -yi ɔ. 'In ɔ nɛɛ 'yaɛ: «Jejitape yia ɔ nyumaa -yɔgbu 'wubhua.»³¹ 'Yliyɔga -Lagɔɔ kwɛɛ bhlilie mia, we -kalt -yɔ.

³² A ligbe amiaa -Lagɔgbuu gwedida, da -Lagɔɔ san 'mnia aun 'wu. -Muu 'bigu, a yia sia bhabha, 'in a yia we 'wu amiaa 'de lakpa -kli. ³³ Zli tɔlva zli, 'in wa velia aun, 'in wa palta aun 'klyie 'wu -zejila 'wu. -Wa wa mi 'saa nɔda, 'in a yia -maa luv 'yiligbe. ³⁴ A -yɔ -wa mia -kaslu 'wu ka sia. Wa -saa aun amiaa zuzɔnu kwɛɛ, 'in a yia we -yɔɔhnu 'muna nya. -We ka gbu -wa, a -yi we 'ji nu, a ka 'ɔnumnie yabhlo, we -zi -lu weee 'wu, 'in we mia 'yɩ weee -nu nya. ³⁵ 'Kua 'na wlali aun 'ylila -ni, nu, -lu -we ka 'klu a kaa, we mi we bhialuda. ³⁶ We mi nu, a -ka dɩtie, 'in a -ka -Lagɔɔ dɔmagbu lenu, 'bhie a yia -we ka weli -Lagɔ wlaa aun -yla. ³⁷ 'In -mɔ -Lagɔweli 'wu, -Lagɔ nɛɛ:

«Bhla -sele nya, sa -sele,

'in ɔ 'kaa yi, -mɔɔ 'kaa yi.

Ɔ 'na 'ka 'masleen -mɔ -gwle.

³⁸ Ɔ zua 'mi dli -gu,

-mɔɔ mi nyume tiklu nya 'mi 'yu,

'in 'yliyɔgagie -mɔɔ yia 'yia.

Nu, ɔ -ka lubhiti ni,

ɔ 'na 'ka 'masleen 'mi dɔdɔnamani.»*

³⁹ -Wa bhitia lu, 'in wa mnaa, -amia 'ni wa glaa -mi. Nu, -wa zua -Lagɔ dli -gu, 'in ɔ saa wa gbu 'wu, wa glaa -a mia.

11

Nyuma wa yibhelia wa dɩzuzvee 'gbu

¹ Nyume -ka -Lagɔ dli -gu zu ni, -lu -we -gu ɔ dli mia, ɔ mneni ɔ 'ka gba nu, ɔ 'ka we 'yɩ. Ɔ -yi we 'ji nu, -lu -we

* ^{10:38} We ji -wa 'yaɛ: nyume ɔ mia nyume tiklu nya 'mi 'yu, dɩzuzvee 'yoo -gu ɔ yia nɔda -tua.

ɔ'ɔ 'yia -yɔ, we mi la gbuzɔnu nya. ² Bhlasabhla -nyuma ka -Lagɔ dli -gu zuv 'gbu, ɔ yia wa 'yi nyuma tiklu nya. ³ -A ka -Lagɔ dli -gu zuv 'gbu, -a nva we 'wɔla nu, ɔ ka dɔdɔ lala ɔ weli nya. -Lu weee wa yia -yɔ, ɔ ka we lala, -lu wa 'nia mneni wa 'ka -yɔyi, we nya.

⁴ *Abeli ka -Lagɔ dli -gu zuv, we 'dɛɛ 'gbu 'slaka ɔ -saa -Lagɔ -yla, we yia ɔ bheli kpasa Kaɛɛn -nu 'wuzi. Dliɔzɔvee 'gbu Abeli yia nyume tiklu -zɛ, 'in -Lagɔ yia ɔ wlawlaluu gbu -yɔɣwnu. Abeli ka tli, 'in ɔ mi gbada 'yli weee nya, -we ka gbu -wa, ɔ ka -Lagɔ dli -gu zuv.

⁵ Enɔku ka -Lagɔ dli -gu zuv, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wubhu -muv yi 'wɔ nu, ɔ tli. -Lagɔ yia ɔ 'dɛ kwesi ɔ belu. We 'dɛɛ 'gbu wa 'ni mneni wa 'ka ɔ 'yi. -Lagɔweli nɛɛ nu, da -Lagɔ 'nia -slɔ Enɔku 'wubhu, -mɔɔ nani ɔ dɔdɔ. ⁶ Nyume -ɔ 'ni -Lagɔ dli -gu zuv, -mɔɔ 'ni mneni -mɔɔ 'ka ɔ dɔdɔ namani. Nyume -ɔ -ka -Lagɔ -yɔlananyi, dli ɔ zva nu, -Lagɔ mi, 'in -wa talia ɔ da, 'in ɔ nva wa 'nani 'wɔ.

⁷ *Nowee ka -Lagɔ dli -gu zuv. Gbunya -we 'kaa ci lɛnu, 'in -we wa'a 'yia -slɔ -yɔ, we -gugbu -Lagɔ gbaa ɔ -yla, 'in ɔ yia we -yɔɣwnu. We 'dɛɛ 'gbu ɔ bhlaa batoo 'kadu ni, 'in we yia ɔ -yɔ ɔ -buduɣwɛɛ -nyuma gbuwusa. 'Sa Nowee dilia dɔdɔgɔ -nyuma gbu. Nu, -Lagɔ 'yia ɔ nyume tiklu nya, -we ka gbu -wa, ɔ ka -Lagɔ dli -gu zuv.

⁸ Ablaamu ka -Lagɔ dli -gu zuv. Da -Lagɔ laa ɔ, 'in ɔ yia -mɔɔ weli 'wɔɣwnu, -mɔɔ 'nuɣwɛzɔzɔvee nya. -Lagɔ nɛɛ nu, ɔ 'ka ɔ dɔdɔ 'nye ɔ -nu nya. ɔ yia wee dɔdɔv gbɛgbɛin mni, -zugba ɔ 'ni -bha da -yi. ⁹ Dliɔzɔvee 'gbu, dɔdɔ -we -Lagɔ 'kaa ɔ 'nye, ɔ yia -mɔ ladli 'lakpayu 'bhisa. -Mɔ ɔ -dilia *'naabudu zɔ la. 'Sa *Izaki -yɔ *Zakɔbu 'sɔ nu 'yaa. -Lu -we ka weli -Lagɔ wlaa Ablaamu -yla, wamia yi 'yaa we 'yia. ¹⁰ Nu, 'gbe yabhlo, -we ka -budunya mia 'gwlu sa 'nanuv, 'mu Ablaamu mia wuda. Wee gbe mia, -Lagɔɔ dɛ tlia we la, 'in ɔ yia we 'sobha.

¹¹ Ablaamv ḡwnḡ *Sala ka -Lagḡ dli -gv zv. We nya -Lagḡ 'nyea ḡ 'yu -yiyiee 'tite, -zugba ḡ ka gḡ. -We ka gbu -wa, ḡ mi we -gv nu, -Lagḡ'ḡ 'bhvb ḡ weli -gv la. ¹² We 'dɛɛ 'gbv, ḡ nyime yabhlogbḡḡ yia zva 'kadv lala, -zugba ḡ gḡgve kapa kapaa 'gbv ḡ 'wlv nyime -ḡ mi tlida yida. Waa zwayli -nyumaa 'wuzulo 'wlv sa -zeli we mi yali. Wa 'wlv 'ya gumunyuu ḡweyḡ -buse, nyime 'ni mneni ḡ 'ka wa zeli.

¹³ Dliuzvve nya waa nyima weee tlia. Zuzḡnunya, -we ka weli -Lagḡ wlaa wa -yla, wa 'ni we kwezi, nu, wa ka we -yḡyi 'pḡpi, 'in we yia wa 'mḡna 'wvla. Wa nɛɛ nu, 'lakpanya wa -mia, 'in wa mia nḡnḡnya nya dudu -gv. ¹⁴ Wa -ka 'sa gba ni, mv slolua nu, dudu -we -gv wa 'kaa ladi, wa mi we datalida. ¹⁵ Da wa 'bhva ni, wa'a pupali wa 'wlukvun we -gula. We -ka yaa wa dli mi we -gv, -zugba wa mneni wa 'ka lubbhiti. ¹⁶ Nu, dudu -zḡnv -we -gv wa 'kaa ladi, -we ka da wa mia talida, -we mia yali, mv -wa. We 'dɛɛ 'gbv wa -ka -Lagḡ la wa Dide, we'e 'bhali ḡ zv. Nu, ḡ ka wa -yla 'gbe yabhlo 'subha.

¹⁷ Ablaamv ka -Lagḡ dli -gv zv. We nya ḡ wlaa Izaki 'slaka nya da -Lagḡ ylaa ḡ la. Nu, ḡ ka ḡwnu ḡ 'ka ḡ 'yu yabhlogbḡḡ wla 'slaka nya, -zugba -Lagḡ ka ḡ -yla weli wla. ¹⁸ -Lagḡ nɛɛ 'cun ḡ -ylae: «'Yuoyua -wa in gbaa -mi -yla nu, 'yia -na yia wa, Izaku gbegbein -na yia wa 'yia.» ¹⁹ -Bha Ablaamv pupalia 'wlukvun la nu, -Lagḡ ka 'tite ḡ 'ka Izaki 'wusḡlv tlitlinya glaa. We 'dɛɛ 'gbv, -Lagḡ 'nyea ḡ 'yu ḡ yoo lv, we 'wlv sa tlitlinya glaa -mḡḡ bhv.

²⁰ Izaki ka -Lagḡ dli -gv zv. We nya ḡ ḡwnaa *Zakḡbv -yḡ *Ezau 'nyu la, -we 'kaa wa 'yli cu 'gbv.

²¹ Zakḡbv ka -Lagḡ dli -gv zv. We nya ḡ tlitli bhla cḡpaa, 'in ḡ yia *-Zɛzɛfvv 'yua 'nyularḡwna -bhlo -bhlo. ḡ kwlia 'wv ḡ kḡḡsu -gv, 'in ḡ yia -Lagḡ bubḡ.

²² -Zezefu ka -Lago dli -gu zu. We nya, o tltli bhla cipaa, 'in o yia Izlaelnyumaa Eziputu -tla gbu gba. 'In -we wa 'kaa o 'kwie nunu, o yia we gba.

²³ Moizu dide -yo o 'nyaa ka -Lago dli -gu zu. We nya wa gwalia o, 'in wa yia o zize 'cu ta zo. Wa 'yia nu, oo 'yu nani 'yli, wa 'ni tite 'nuhwe -sasiee daa nyano nu Eziputu -nyumaa 'wlulapilunyo kwee.

²⁴ Moizu ka -Lago dli -gu zu. We nya o 'ylimania, o 'ni 'yibha wa gbaa nu, Moizu mia, Eziputu -nyumaa 'wlulapilunyo 'hwnoyuu yu -wa. ²⁵ O ka we -yohwnu o 'ka sta -Lago nyuma glaa. We mi 'sa 'bhie, o mnene yaa o 'ka gbonyuuu lenve 'wu -muna li bhla -selee -nu nya. ²⁶ Eziputu 'hnumuli -zu 'wu, nu, wa 'ka o veli -Lago - Bhasanyo 'bhisa, -muv nani o dudv we -zi -lu weee. Nu, -we -Lago 'kaa ci o 'nye we -gu o 'yli mia.

²⁷ Moizu ka -Lago dli -gu zu. We 'gbu o yia Eziputu 'bhv, 'in o 'ni wa 'wlulapilunyo kwee nyano nu. O ka dli 'temani nee nyume -o yi -Lago -yo, -Lago -o wa'a 'yia -yo. ²⁸ O dluzvee 'gbu o yia *'Wuzitulu 'fetu -sasie ladi. 'In o nee Izlaelnyuma -yla wa tli klolo 'pion -yo, -muv yi 'wlv nu, 'anzi -we -Lago zua tltlie kwee, we 'bha Izlaelnyumaa 'yuaa tianv.

²⁹ Izlaelnyuma ka -Lago dli -gu zu. We nya wa yia *gumonyu Zalu loplili dudv klo -gu 'bhisa. 'In Eziputu -nyuma -wa mia wa 'bi 'kaa 'plia yi, 'in 'nyu yia -maa -gu yeli.

³⁰ Izlaelnyuma ka -Lago dli -gu zu. We nya wa bibea Zelikobe 'yli gbeso, 'in we suo yia bhli.

³¹ 'Naabizhwno *Wlaabu ka -Lago dli -gu zu. We nya -wa'a zua -Lago 'nuhwe, 'in o -yo wa 'nia tli dabudv. Nu, nyumaa didedidenya -wa mia Izlaelnyuma nya, o ka wa zize.

³² Sa un 'ka 'ya gbaa? Nu, Zedeon klaa, -Balaki klaa, Samuson klaa, Zefute klaa, -Davidi klaa, Samueli klaa, we -yo *-Lagogbov -falipanya, -maa -gugbov gbagbie -tlolu 'mi -yla la. ³³ -Maa ka -Lago dli -gu zu. We nya -maa lua dudu duuun -gu -nyuma, -maa pila nyuma 'wlu la tiklumie nya, -we ka weli -Lago wlaa -maa -yla, 'in -maa yia we 'yi. Nu, -maa ka -jlaa hwe gbvan, ³⁴ 'in -maa yia -kosu 'tite nyumonu, 'in -lu 'nia -maa yli tugugble 'yu. Nu, wa 'ni bha late, 'in wa yia latemani. Tu 'wu, wa ka latemani, 'in wa yia wa tonyuma -gugali. ³⁵ 'hwni tolva ka -Lago dli -gu zu. We nya wa 'yia wa tlitinya 'wusoda, 'in wa -yo wa 'so yia -mi.

Nu, tolva wa 'palia 'klyie 'wu bhabha. We mi 'sa 'bhie, -maa 'ni -maa 'dɛɛ 'yitide gbv -yohwnu. Nu, 'klyie 'wu -maa tlila, 'in we 'bigv, -maa 'ka 'yliyogagie -zovu 'yi. ³⁶ Tolva mia, -maa wa velia, 'in wa selia -maa. Tolva wa gbvan nete -llukpe nya, 'in wa yia wa -kaslv 'wupa. ³⁷ Tolva wa 'bhaa gboku 'wu, wa yia tolva 'wudi 'so, 'in wa yia tolva 'bha tugugble nya. Tolva gwaa la, bhlabhlee ku -yo wlil ku -wa -maa -bana. Wa yia -maa boba 'wuti, wa yia -maa 'klyie 'wupal, 'in wa yia -maa gbonyuu 'wluo nu. ³⁸ Dudugv -nyuma 'ni waa nyuma -manu 'klv -ka. -Maa -yo lagwagwie ka da weee 'plil: wa ka da beblee 'plil, wa ka -gogv 'wlu mni, 'in wa yia tukpanya -yo 'bhukanya 'wu ladil.

³⁹ -Lago ka wa yibheli dlizonya nya, -we ka gbv -wa, wa 'de weee ka v dli -gu zu. Nu, -we ka weli -Lago wlaa wa -yla, wa 'ni 'masleen we 'yi. ⁴⁰ -Lago ka 'ya -a 'de weee -yla -lu -zovu ladi, we 'dɛɛ 'gbv, wa 'ni mneni wa 'ka -mi tiklu we 'ka gba, -zugba -a 'ni wa glaa -mi.

12

A 'temani dli siase 'wu

¹ Waa gbudayunyaa -zlo bibeaa -aun, 'in wa mia -aun ylada. We 'dɛɛ 'gbu, -we weee nyenia -aun -a 'bhu we 'bi. Gbonyuu, -we bhla -aun la bhebhe, -a 'bhu we 'bi. Gwagwa -yoo wa palia -aun -yla la, -a 'tɛmanɪ dli -a -yɔ gwagwie 'ka we bhloluda nyini. ² -A yla -Zezu 'yli weee nya. Mɔ -wa -amɪaa dɪzɔzɔee gwedɪda, 'in mɔ -wa we gbalɪnyɔ. ɔ yi 'mɔna -we ɔ 'kaa li -yɔɔ 'gbu, ɔ ŋwnua wa 'ka ɔ *su -gɔ lakɔɔ, ɔ 'nɪ -mɔv zɔ -lu la. -Sɛɛn mia, ɔ -dɪli -Lagɔɔ 'ŋnumnikpee lilisɔɔ la.

³ Cun, a 'pa -Zezu dli -gɔ. Sa gbonyuu -lɛnɔnya -sɔɔva ɔ -yɔwɔ, 'in ɔ 'nɪa -maa kwɛɛ -gwa, a ligbe we, 'kua yi aun 'ylila wla, 'in a yi -Lagɔ dli -gɔ -sa. ⁴ A ka gbonyuu nya gɔ, 'in a 'nɪ we nya tɪtlɪe 'yu nyini. ⁵ -Lagɔ ka aun 'dɪzɔ, 'in a yia dɪv. ɔ 'yua 'bhisa ɔ gbaa aun -ylae:

«Na 'yu, Jejitape -ka -mɪ 'wɔslamanɪ nɪ,
-in zɔ -na 'dɛ 'yliyɔ.

ɔ -ka -mɪ -yla -na gɔ lapalɪ nɪ,
'kua 'na wlalɪ -mɪ 'ylila -nɪ.

⁶ Jejitape mia,

-wa ka zɛ ɔ -kala,
'ma ɔ slamania 'wɔ.

-Wa weee ɔ yia ɔ 'yua 'bhisa,
'ma ɔ paa -kasɔ 'wɔ.»

⁷ A -ka siada -mɪ, -Lagɔ 'ka aun 'wɔslamanɪ gɔ -wa. ɔ 'yua 'bhisa ɔ bhua aun 'wɔ. 'Yu, -ɔ ɔ dide'e 'slamania 'wɔ, -mɔɔ 'nɪ -mɪ. ⁸ -Lagɔ mia, ɔ 'yua weee ɔ slamania 'wɔ. ɔ 'nɪ aun 'wɔslamanɪ nɪ, -zugba bhoyi -gɔ -yua a -mɪa, a 'nɪ ɔ 'yuaa 'dɛbhie -gbolu. ⁹ -Amɪaa dɪdɪv -gɔ -didee ka -aun 'wɔslamanɪ, 'in -a yia wa 'nɔŋwe zɔ. Nɪ, we -ka 'sa -mɪ, -amɪaa Dide -Lagɔ -ɔ mia yalɪ, -a pɪli ɔ zɔla, -a 'ka 'yliyɔgagie 'yu. ¹⁰ -Amɪaa dɪdɪv -gɔ -didee mia, 'wɔ wa slamania -aun bhla -sɛɛ yabhlo nya wa dli da. 'In -Lagɔ mia, -amɪaa 'dɛɛ zɔzɔnɔv 'gbu ɔ slamania -aun 'wɔ, -a 'ka -mɔwlɪda -mɪ ɔ 'dɛ

'bhisa. ¹¹ Wa -ka -ain 'wuslamanida -mi, we'e namani -ain dudv, we'e -la -ain 'muna 'wu. 'In cici, -wa wa 'slamani 'saa 'wu, 'in -maa tva 'wu tiklu 'wututve -dlōō nya.

¹² We 'dēē 'gbu amiaa sōnya -we sia, 'in -we a bēlia zō, a 'bhu we 'wu. Amiaa 'kukolu -we sia, a 'tēmani we la. ¹³ A palu 'yoo -zōnv la amiaa bhv -yla, -ō mia 'tūgida ɔ yi bhli, nu, ɔ 'ka 'pu.

'Yibhaligbunya

¹⁴ Nu, a fa -mō 'kva la a 'ka 'wutu -dlōō nyuma weee nya, 'in bhv -we nania -Lagō dudv, a 'ka we nō. We 'ni -muv ni, nyume yabhlogbōō 'na 'ka Jejitape 'yi. ¹⁵ A zō amiaa 'dē 'yliyō, -muv yi 'wlv nu, a palu -Lagōō 'nanidli -bligv. 'In -petu 'nyuu yabhlogbōō 'na mini ain glaa -ni, we 'ka gbu duun -nyumo, 'in we 'ka we gu nyuma 'wulamneni -ni. ¹⁶ A zō amiaa 'dē 'yliyō -muv yi 'wlv nu, ain glaa nyume yabhlogbōō -ka mutni kwē, 'in a yi -we mia -Lagōō -nv nya 'wonyē Ezau 'bhisa. Nu, mō 'paa ɔ 'dēē kpasabi pelv ɔ 'bisvayu kwēē lililuu -kaklv -bhlogbōōō 'gbv. ¹⁷ A -yi we 'ji nu, -mō 'yu gbēgbēin, ɔ 'yibha ɔ dide ŋwana ɔ 'nyu la, 'in -mōō 'ni we -yōŋwnu. Nu, wie nya ɔ bhuhhoea ɔ dide -mōō 'ka -mōō weli 'bhiti, 'in -mōō 'ni we mneni.

¹⁸ Amianuv -Lagōō -yolanynie -yō bhlasabhla -Izraelnyumaa -nv 'ni -bhlo -mi. Nu, -gōgō 'kadu -we wa mnenia wa 'ka kwēzi, amia 'ni we -yolanyni. -Kosu 'kadu klāa, nikpise klāa, -sabō klāa, we -yō 'nyuu -pīpe 'kadu, a 'ni we -yōyi. ¹⁹ A 'ni lēglē -yō weli 'nv. Nu, Izraelnyuma ka 'sasvka weli 'nv, 'in wa nēē wa 'nia we -putu yukwli pulv. ²⁰ -We ka gbu -wa, -Lagō nēē wa -yla: «-ɔ -ka -gōgō 'kadu ni kwēzi, we yi nime -zē, a 'bha ɔ gbōku 'wu.» Wee weli mia dē, we -kali -yō wa -yla. ²¹ -We wa 'yia -yō, we ka wa nyanōdli 'wuslu, 'in Moizi nēē: «In mi tēluda, nyanō ka 'mi dli 'wuslo.»

²² 'In amia, a ka -gəgə 'kadu wa laa *Siəŋ -yə 'yliyəga -Lagəə 'gbe -yolanyni. Yalu *-Zeluzaləmu, mə 'anzu 'wlu -nyacun mia 'muna lida, -mə -wa. ²³ -Lagəə tia -yua -wa ka ŋni mia yali cəlida, da wa gbelia 'wlu, a ka -bha -yolanyni. -Lagə, ə bhua nyuma weee -yəgbu 'wu, a ka ə -yolanyni. A ka nyuma tiklu -wa ka tiklumumie gbaa -yolanyni. ²⁴ -Zezu ə -wa *'wususalolue loluu 'kəlu, a 'ka ə -yolanyni. 'In ə 'pɔŋ -we wa slua la, 'in -we 'yilia we -zia Abəlu 'pɔŋ, a 'ka we -yolanyni.

²⁵ We -ka 'sa -mi, a zu amiaa 'de 'yliyə, a yi -ə mia aun -yla gbu gbada, -bligupali. Da dudu -gu, Moizu ka Izlaelunyuma 'dizu, -maa 'ni ə weli 'wɔŋwɔnu, 'in -Lagə yia wa -kaslu 'wupa. -We -ka -amia, yali -Lagə mia -aun -yla gbu gbada. Nu, -a -ka ə -bligupali, -a 'ni mneni -a 'ka ə kwɛɛ 'tla. ²⁶ Bha mia, -Lagəə weli zuklua dudu. -Zɛɛn mia, ə ka we gba -aun -yla, ə nɛɛ: «Dudu -tapa na yia zuklua, 'in -slɛɛn we 'ni dudu -bhlogbəə, nu, dudu -yə yali 'sə na yia zuklua.» ²⁷ ə -ka gba «-tapa» ni, gbu yabhlo we slolua -aun. Mu -wa nu, -lu -we -Lagə -laa la, -we 'kaa zuklu, la we yia 'bhua. Nu, -we 'nia mneni we 'ka zuklu, -bha we yia -tua.

²⁸ -Amia mia, -Lagə ka -aun 'tite 'nye, -a -yə ə 'sə 'ka nyuma 'wlulapuli. Wee 'wlulapalie 'ni mneni we 'ka zuklu, we -ka 'sa -mi, -a 'pa -Lagə fuo, -a bubə ə ə dumasa, 'nuŋwɛzɔvɛ -yə sɔsvɛ nya. ²⁹ Cun, -amiaa -Lagə mia, -kosu -we saa -lu la, 'mu ə -mia.

13

Sa -a 'kaa -Lagə dudu namani

¹ Nu, a -tu zəkikalida, sa -Lagəbhelia 'kaa we nu, 'sa. ² 'Lakpanya, -wa yia amiaa -gbe, a kpa wa sə 'sə nya. Nyuma tɔlva nu 'saa, 'in wa yia 'anzunyaa 'lakpasu kpa, wa 'ni we 'jiyibheli. ³ -Wa mia -kaslu 'wu, a 'pa wa dlu -gu nɛɛ amia -yə wa sə mi -kaslu 'wu. -Wa, wa mia sialida, a 'pa 'ya -maa

dli -gv, -we ka gbu -wa, amia ka ku, 'in wa mneni wa 'ka an stali.

⁴ Nu, nyuma weee zo kukwale 'nɔɔwɛ. 'Lowli -yɔ ɔ 'ɔɔwɔ munnɔ -yla tɔklu. Mutnɔ kwɛ -cian -yɔ -wa -yɔ nyuma weee dia -budu 'wɔ, -Lagɔ yia wa -yɔgbu 'wɔbhua.

⁵ 'Gwezii 'yilibilanɔnve 'na -zɛli amiaa dli zo gbu -bhlogbɔɔ -nɔ. -We a kaa, we namani an dɔdɔ. -Lagɔɔ 'dɛ nɛɛ:

«In 'na 'ka ci 'sa -mi ti,
in 'na 'ka ci -mi 'bibhu.»

⁶ We -ka 'sa -mi, -a mneni -a 'ka gba, -amiaa -gv nya -biɛ:
«Jɛitapɛ yia 'mi 'wɔsaa.

In 'na 'ka nyanɔ nu.

Lɛɛ -lu nyuma 'ka 'mi nunva?»

⁷ A ligbe amiaa 'yugalnyaa tianɔ -wa gbaa aun -yla -Lagɔgbu. Da wa -gaa 'yliyɔ, bhv -we wa nɔa, amiaa 'dɛ ka we -yɔyi. Sa wa nva -Lagɔɔ dli -gv -zuda, a nu 'sa. ⁸ -Zezu mi -Zezu -bhlokpade nya. Zɔbha klaa, -zɛɛn klaa, we -yɔ 'yli weee nya, ɔ'ɔ 'bhiti. ⁹ -Slolue loluu 'yli -bhlo -bhlo -we bhva da -putu, a 'na 'tideli nyuma 'yi wa 'ka aun -dawli 'wɔnɔ we nya. -We 'kaa aun 'kvayli 'pa, we nani 'yli nu, we -mi -Lagɔɔ 'nani nya, lililuu titee 'nɔɔwɛzɔzɔve -we'e -saa we 'nɔɔwɛ -zɔnya 'wɔ, we 'na -zɛli -mɔv -nɔ.

¹⁰ -Amia ka 'slakagusalulu yabhlo. We -gv -slaka mia, -Lagɔbɔbɔnya, -wa saa *Zuifv numɛkupalɔ zo 'slaka, wa 'ni we 'klu -ka wa 'ka we li. ¹¹ Wanɔv -gbe, *-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadu mia, -mɔwɔlɔda 'tata ɔ -yɔ nɔmaa 'pɔɔn plaa. Nu, mɔ -wa nyumaa gbɔnyuuu 'slaka. Wee nɔmaa -kpabhie mia, wa 'gbe -glima wa siea we. ¹² We 'dɛɛ 'gbu, -Zezu yia -Zeluzalɛmɔgbee -glima tɔli, ɔ 'ka nyuma -mɔwɔlɔ ɔ 'dɛɛ 'pɔɔn nya. ¹³ -We mia 'dɛɛ 'gbu, -a 'tla -mɔ, -a -yɔ ɔ 'sɔ 'ka 'wɔgbeli 'gbe -glima, 'in wa 'ka -aun veli ɔ 'bhisa. ¹⁴ Da dɔdɔgv -gbe -we 'wɔ -a mia, 'plia we yia. Nu, 'gbe -we 'kaa ci yi, we da -a mia -talida. ¹⁵ Nu, 'slaka -we -a 'kaa -sa

-Lagɔ -yla -Zezuu gbɛgbɛin, mɔ -wa nu, -a bhli -Lagɔɔ 'ɲni 'yli weee nya. -Mɔv ji -wa nu, ɲwɛɛ -a wlelia we nu, -Lagɔ 'yli. ¹⁶ A 'na dlɔlɔ gbuzɔnɔv lɛnvɛ -yɔ 'wɔsɔsaliɛ 'wɔ -ni, nu, mɔ -wa 'slaka -we nania -Lagɔ dɔdɔ.

¹⁷ A zɔ amiaa 'yugalinya 'nɔɲwɛ, a pɪli wa zɔla. Ma zɔa amiaa zuzu 'yliyɔ. -We ka gbɔ -wa, 'ma -Lagɔ yia we -gɔgbɔ layibhaa. A -ka wa 'nɔɲwɛ zɔ, 'in wa nɔa wa lubho 'mɔna nya. We 'ni -mɔvɔ, 'klɔ -susue nya wa yia we nɔa, 'in -mɔv 'na 'ka aun 'wɔsa.

¹⁸ A bhuhɔe -Lagɔ -amiaa -nɔ nya. A -yi we 'ji nu, -amiaa 'wlukɔv'ɔn dɪli -aun gbɔ, nu, gbuzɔnɔv lɛnvɛ 'kli -a mia 'yɪda 'yli weee nya. ¹⁹ Amiaa zukpa -wa, -we na yibhalia aun 'debbie mɔ -wa nu, a bhuhɔe -Lagɔ ɔ 'ka 'mi 'yoo 'nyɛ, 'in in 'ka aun glaa nɲni slɔ.

²⁰ -Lagɔ, -ɔ nyɛa -aun 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ, mɔ 'bhua bhlabhlɛɛ 'yliyɔzɔnyɔ 'kadɔ, -amiaa -Kanyɔ -Zezu 'wɔ tlɪtlɪnya glaa, 'wɔsuslɔlɔvɛ -we 'ni a bhɪlɔluda -kaa 'pɪɔn nya. ²¹ ɔɔ -Lagɔ 'nyɛ aun 'tɪtɛ a 'ka gbuzɔnɔ ɔ 'yibhaa lɛnvɛ. -We nania ɔ dɔdɔ, ɔ nɔ we lɛ -aun 'wɔ -Zezu Klisu gbɛgbɛin. 'ɲnumɲie -mɪ -Zezuu -nɔ nya 'yli weee nya. *-Amenɪ.

Welipapɛ

²² Bheliian, amia na palia zukpa. Nu, a pulɔ 'kuayli -pa -wɛli nɪ yukwli dlɪtie nya. Nu, -we in cɛliɪ da 'sebbɛ nɪ 'wɔ, we 'ni tlɔlɔ bhabha. ²³ In 'yibha a yibheli we 'ji nu, wa ka -amiaa bheli Timotee -kasɔ 'wɔsa. ɔ -ka na -gbɛ yi -pa nɪ, in -yɔ ɔ 'sɔ, 'in -a mɲia amiaa -gbɛ.

²⁴ A -sa amiaa 'yugalinya weee -yɔ -Lagɔnyɪma weee fu. Italii -dɔdɔ -gɔ -bhelia nɛɛ, wa -sa aun fu.

²⁵ -Lagɔ ɲwna a 'dɛ weee 'nyu la.

'Wɔsuslolue loluu 'ɛbɛ New Testament in Kouya

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12 Mar 2019

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65